

1. Referentie

Referentie	Elchardus, M. & Siongers, J. (2001). The Malaise of Limitlessness. An empirical study of the relation between detraditionalization, meaningfulness and malaise. <i>Ethical Perspectives</i> , 8, (3), 179-201.
Taal	Engels
ISBN - ISSN	ISSN 1370-0049
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

In het artikel wordt onderzocht of zingevingproblemen reëel zijn. Er wordt vertrokken vanuit de zingevingtheorie. Deze theorie wordt gesitueerd tegen de achtergrond van het hedendaags sociologisch debat omtrent detraditionalisatie, waarmee de onderzoekers hun positie in het debat verduidelijken. Op basis van deze theoretische principes, worden een aantal hypothesen geformuleerd omtrent de zingevingproblemen, die kunnen ontstaan zijn vanuit de detraditionalisering. Vervolgens wordt de effectiviteit onderzocht van een aantal mogelijke alternatieven van zingeving. Zo wordt nagegaan of alternatieve geloofsovertuigingen, het streven naar persoonlijke authenticiteit in combinatie met een sociaal bewustzijn, de positieve evaluatie van interdependentie en sociale participatie mogelijke alternatieven zijn. Het artikel wordt afgerond met een bespreking van enkele sociale implicaties van de onderzoeksbevindingen. De hypothesen worden getest in twee survey-groepen bij jongeren. In de eerste groep waren enkel leerlingen uit het zesde jaar secundair onderwijs betrokken. De tweede groep bestond zowel uit leerlingen uit het vierde als zesde jaar. De beide onderzoeksgroepen vonden respectievelijk plaats in 1996-1997 en 1999-2000.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Samenleving & politiek
kernwoord(en)	Detraditionalisatie, zingeving, malaise, individualisatie, socialisatie, interdependentie, sociale participatie, religieuze overtuiging, persoonlijke authenticiteit, socio-culturele breuklijn

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Mark Elchardus, Jessy Siongers

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Er wordt nagegaan of detraditionalisatie zingevingproblemen in de hand werkt.
Hypothesen	Het nastreven van autonomie en religieuze onverschilligheid leiden elk afzonderlijk tot een meer rechtsgezinde positie op de socio-culturele breuklijn en tot een lagere score op vlak van persoonlijk als schools welbevinden. Alternatieve geloofsovertuigingen kunnen een alternatieve vorm van zingeving bieden. Het streven naar persoonlijke authenticiteit, in combinatie met een sociaal bewustzijn van de collectieve basis en positieve evaluatie van de interdependentie, kunnen een alternatieve vorm van zingeving bieden. Sociale participatie kan een alternatieve vorm van zingeving bieden.

6. Methode

Onderzoeks-methode	Survey-onderzoek, waarbij gebruik gemaakt wordt van kwantitatieve onderzoeksmethoden: De jongeren krijgen verschillende statements voorgelegd waarmee ze al dan niet akkoord kunnen gaan en die een uitkomst geven op een Likert schaal. De scoring gebeurt op basis van de som van alle schalen, gestandaardiseerd van 0 tot 100. Als eerste wordt nagegaan welke scores jongeren aan elk van de drie variabelen (persoonlijk welbevinden, schools welbevinden en positionering op de socio-culturele breuklijn) geven. Deze variabelen zijn indicatoren voor de malaise die jongeren ervaren, als operationalisatie van zingevingproblemen. Vervolgens wordt onderzocht of het streven naar autonomie en religieuze onverschilligheid, als twee onderscheiden indicatoren voor detraditionalisatie, leiden tot een malaise en een rechtse positie op de socio-culturele breuklijn. Bij het testen van deze hypothesen worden omgevingseffecten als geslacht, educationiveau van de ouders en de leerjarengroep, onder controle gebracht. Daarna wordt onderzocht of alternatieve geloofsovertuigingen een antwoord kunnen bieden op de zingevingproblemen. Dit gebeurt door twee condities na te gaan: een afname van het streven naar autonomie en een bevordering van het welbevinden en democratische waarden. Hiervoor wordt een schaal gebruikt die alternatieve geloofsovertuigingen meet. Om af te sluiten worden een aantal alternatieve vormen van zingeving voorgesteld: het streven naar persoonlijke authenticiteit, in combinatie met een sociaal bewustzijn van de collectieve basis en positieve evaluatie van de interdependentie, en sociale participatie. Er wordt onderzocht of zij bijdragen tot de twee boven beschreven condities.
Onderzochte groep	Het onderzoek gebeurt bij 2 onderzoeksgroepen op verschillende tijdstippen. Het eerste survey-onderzoek vond plaats in het jaar 1996-1997, bij jongeren uit het zesde jaar secundair onderwijs (4727 personen). Het tweede survey werd afgenomen bij zowel vierde- als zesdejaars, in het schooljaar 1999-2000 (13419 personen).
Bereik	/

7. Resultaten

Autonomiestreven	Het streven naar autonomie, verhoogt het risico op malaise (op persoonlijk en schools vlak) en op een verwerping van democratische burgerlijke waarden.
Religieuze onverschilligheid	Het autonomiestreven is het sterkst bij de jongeren die religieus onverschillig zijn en het zwakst bij de groep van gelovige jongeren die regelmatig de kerk of de moskee bezoeken (praktiserende gelovigen). Jongeren die onverschillig staan ten opzichte van religie, nemen opmerkelijk een minder democratische positie in. Jongeren die enig religieus of filosofisch engagement vertonen, voelen zich beter op school en beschikken over een hogere graad van persoonlijk welbevinden dan jongeren die religieus onverschillig zijn. Wat persoonlijk welbevinden aanbelangt, is het verschil het grootst tussen de gelovigen en de rest.
Alternatieve geloofsovertuigingen	Het belang dat men hecht aan alternatieve geloofsovertuigingen is onafhankelijk van het belang dat men hecht aan autonomie. Iemand die alternatieve geloofsovertuigingen aanhangt, heeft een kleinere kans op het aannemen van een religieus onverschillige houding. Alternatieve geloofsovertuigingen zijn, net als het autonomiestreven en religieuze onverschilligheid, gecorreleerd met een meer rechtsgezinde positie op de nieuwe socio-culturele breuklijn en met een minder persoonlijk en schools welbevinden.
Persoonlijk authenticiteitsstreven	Het streven naar persoonlijke authenticiteit gaat samen met een ietwat lagere graad van autonomiestreven. Het streven naar persoonlijke authenticiteit bevordert in aanzienlijke mate de kans op democratische waarden, persoonlijk en schools welbevinden.
Positieve evaluatie van interdependentie	De positieve evaluatie van interdependentie gaat samen met een ietwat lagere graad van autonomiestreven. De positieve evaluatie van interdependentie draagt bij tot democratisch burgerschap en schools welbevinden, maar vermindert de kans op persoonlijk welbevinden.

Sociale participatie	Sociale participatie binnen sociale (in iets mindere mate) en vrijetijdsverenigingen, onderdrukken het autonomiestreven op een statistisch significante wijze. Sociale participatie binnen jeugdverenigingen, heeft geen statistisch significant effect op het autonomiestreven. Alle vormen van sociale participatie (sociale, jeugd- en vrijetijdsverenigingen) dragen bij tot democratische waarden. Sociale participatie in sociale en vrijetijdsverenigingen verhogen het welbevinden op school, terwijl sociale participatie binnen jeugdverenigingen hierop een negatieve invloed uitwerken. Sociale participatie in alle verenigingen, heeft geen effect op het persoonlijk welbevinden bij jongeren.
----------------------	--

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

De Witte, H., Elchardus, M. & Gruwez, C. (Ed.), Openheid of leegte? Over zingeving bij jongeren. (pp. 35-73). Leuven: Acco.

10. Samenvatting

In het onderzoek wordt nagegaan in welke mate zingevingsproblemen reëel zijn. Verder kijkt men in welke mate detraditionalisering hiertoe een aanzet geeft. Met het onderzoek willen de onderzoekers, duidelijkheid scheppen wat betreft mogelijke oorzaken van deze zingevingsproblemen. Verder trachten ze ook een mogelijk antwoord te formuleren op de vraag welke alternatieve vormen van zingeving beschikbaar zijn. De onderzoekers zijn Mark Elchardus en Jessy Siongers, die beide behoren tot de TOR- onderzoeksgroep.

In dit survey-onderzoek worden kwantitatieve onderzoeksmethoden gebruikt om tot een aantal verklaringen te komen wat betreft zingevingsproblemen, in relatie tot de detraditionalisering. De jongeren krijgen verschillende statements voorgelegd waarmee ze al dan niet akkoord kunnen gaan en die een uitkomst geven op een Likert schaal. De scoring gebeurt op basis van de som van alle schalen, gestandaardiseerd van 0 tot 100.

Als eerste wordt nagegaan welke scores jongeren aan elk van de drie variabelen (persoonlijk welbevinden, schools welbevinden en positionering op de socio-culturele breuklijn) geven. Deze variabelen zijn indicatoren voor de malaise die jongeren ervaren, als operationalisatie van zingevingsproblemen.

Vervolgens wordt onderzocht of het streven naar autonomie en religieuze onverschilligheid, als twee onderscheiden indicatoren voor detraditionalisatie, leiden tot een malaise en een rechtse positie op de socio-culturele breuklijn. Bij het testen van deze hypothesen worden omgevingseffecten als geslacht, educationiveau van de ouders en de leerjarengroep, onder controle gebracht.

Daarna wordt onderzocht of alternatieve geloofsovertuigingen een antwoord kunnen bieden op de zingevingsproblemen. Dit gebeurt door twee condities na te gaan: een afname van het streven naar autonomie en een bevordering van het welbevinden en democratische waarden. Hiervoor wordt een schaal gebruikt die alternatieve geloofsovertuigingen meet.

Om af te sluiten worden een aantal alternatieve vormen van zingeving voorgesteld: het streven naar persoonlijke authenticiteit, in combinatie met een sociaal bewustzijn van de collectieve basis en positieve evaluatie van de interdependentie, en sociale participatie. Er wordt onderzocht of zij bijdragen tot de twee boven beschreven condities.

Het streven naar autonomie, verhoogt het risico op malaise (op persoonlijk en schools vlak) en op een verwerping van democratische burgerlijke waarden. Religieuze onverschilligheid draagt bij tot een sterker autonomiestreven en tot een algemene grotere malaise en tot een meer rechtsgezinde positie.

Persoonlijk authenticiteitstreven en een positieve evaluatie van interdependentie gaat samen met een ietwat lager autonomiestreven. Persoonlijk authenticiteitstreven bevordert aanzienlijk de kans op democratische waarden, persoonlijk en schools welbevinden. Een positieve evaluatie van interdependentie draagt bij tot democratisch burgerschap en schools welbevinden, maar vermindert de kans op persoonlijk welbevinden. Sociale participatie heeft een duidelijke bijdrage in democratische waarden. De resultaten zijn echter ambigue. Sommige vormen van participatie hebben een positieve invloed op schools welbevinden, maar er zijn geen effecten op persoonlijk welbevinden.